

V. Burovas (Vilnius) pranešime „I. Kanto filosofijos gnoseologinės problemos“ nagrinėjo savimonės struktūros ontologinį ir gnoseologinį aspektus. Pranešėjas siekė parodyti, kad yra esminis ryšys tarp gnoseologinės problematikos Platono filosofijoje, I. Kanto transcendentaliniame idealizme ir G. Hegelio panlogizme.

Vieno žymiausių XX a. egzistencinės filosofijos atstovų K. Jasperso pažiūrų kritinei analizei savo pranešimą („Istoriškumo koncepcija K. Jasperso filosofijoje“) paskyrė V. Minakovas (Vilnius). Taikydamas imanentinės kritikos metodą, pranešėjas atskleidė K. Jasperso istorijos bei istoriškumo koncepcijos trūkumus, jos subjektyvizmą ir nenuoseklumą.

A. Šliogeris (Vilnius) savo pranešime „M. Haidegeris apie meno kūrinio prigimtį“ mėgino interpretuoti Haidegerio meno kūrinio koncepciją pagrindinės vokiečių egzistencialisto filosofinės temos — būties klausimo — požiūriu. Pranešėjo nuomone, meno kūrinio sampratoje adekvačiausiai atsiskleidžia vėlyvojo M. Haidegerio metafizinės intencijos. Priešingai ankstyvajai transcendentalinei būties interpretacijai, čia ima domiuoti mistiškas substancinis būties konceptas.

Po posėdžio vykusiose diskusijose dalyvavo T. Adulo, E. Gendrolis, A. Klevčenia, Z. Kuksievičius, E. Lonė, A. Valickis ir kiti.

T. Sodeika,
A. Šliogeris

LOGIKA, MOKSLO METODOLOGIJA IR PAŽINIMO TEORIJA

Sekcijos darbą pradėjo E. Meškauskas (Vilnius) pranešimu „Faktinė medžiaga teorijos turinyje“. Jis atkreipė dėmesį į tarybinėje literatūroje vis dar pasitaikančias mechanistinio empirizmo apraiškas, jas kritikavo. Nagrinėjant faktinės medžiagos vietą pažinime, neretai teigiama, jog ji apibendrinama mokslo teorijoje. Konkuruojančiose teorijose faktinė medžiaga invariantiška. Pranešėjo manymu, skirtingose teorijose net tie patys faktai sujungiami skirtingai, todėl neteisinga tiesiogiai lyginti faktinę medžiagą su tikrove. Lyginti galima tyrimo objektą su jį aiškinančia teorija. Atskiros teorijos dalys, nors jose slypi tam tikra faktinė medžiaga, turi prasmę tik pačioje teorijoje. Tie tyrimai, kurie apibūdinami kaip empiriniai, remiasi arba visų pripažintais, arba hipotetiniais naujos teorijos pagrindais. Pranešėjas taip pat kalbėjo apie eksperimento vaidmenį teorijoje.

M. Popovičius (Kijevas) savo pranešimą skyrė logikos vystymosi problemoms. Jis nurodė, jog logikos pradmenys formavosi kaip klausimų-atsakymų sistema. Šiam modeliui artimiausia buvo mums žinoma kiniškoji sin-min sistema. Iš jos vystėsi dvi kryptys: aristoteliškoji, kur mąstymas traktuojamas kaip konstravimas, ir indiškoji, kur mąstymas

traktuojamas kaip skaičiavimas. Europos logikos raidoje šios kryptys vaidino skirtingą vaidmenį.

V. *Nalimovo* (Maskva) pranešimo tema — „Dvejopas paradigmos vaidmuo moksle“. Jis pažymėjo, jog paradigma, iš vienos pusės, saugo mokslą nuo nemoksliskų publikacijų, nuo „piktžolių“, o iš antros — trukdo pasirodyti naujoms idėjoms, nes jos netelpa senos paradigmos rėmuose. Daug dėmesio pranešėjas skyrė paradigmos keitimosi problemai. Jis nurodė, jog pagal tikslųjų mokslų paradigmą elementarių dalelių fizika, evoliucijos teorija, psichologija nėra mokslai. Šis teiginys sukėlė gyvą diskusiją, kurioje dalyvavo R. *Plečkaitis*, V. *Celiščevas*, V. *Valevičius*, A. *Kozlova* ir kt.

E. *Žarnecka-Bialy* (Krokuva) kalbėjo apie logikos tyrimus Lenkijoje, o jos kolega E. *Peżanovskis* — apie normalių modalinių logikų klasifikaciją.

E. *Nekrašas* (Vilnius) savo darbe „Indukciniai samprotavimai ir mokslo metodologija“ gvildeno indukcinį samprotavimų struktūros ir jų santykio su hipotezių kritikos metodu problemą. Nagrinėdamas įvairias indukcinį samprotavimų koncepcijas, pranešėjas dėmesį sutelkė į tikimybinės kinematikos ir hipotezių priėmimo procedūros santykį. Jo nuomone, radikali indukcijos kritika yra nepagrįsta; šiuolaikinė, t. y. tikimybinė indukcijos teorija yra svarbi metodologijos dalis.

V. *Celiščevo* (Novosibirskas) pranešimas „Filosofijos ir modalinės logikos santykis“ buvo skirtas modalinės logikos filosofinės semantikos problemoms.

Paskutiniajame sekcijos posėdyje K. *Raičinskis* (Alytus) skaitė pranešimą „Loginiai modeliai ir matricos“. Jis pademonstravo savo loginės klasifikacijos sistemą. E. *Karakozova* (Kalinigradas) nagrinėjo pasauležiūros įjungimo į mokslinio tyrimo struktūrą mechanizmą.

A. *Kozlovos* (Leningradas) pranešimas „Mokslo filosofinio pagrindimo problemos“ sukėlė gyvas diskusijas. Ji išskyrė tris mokslo pagrindimo lygmenis: vidinį, metamokslinį, filosofinį. Naudodamasi istorine medžiaga, profesorė parodė, kokią įtaką turi filosofija konkrečių mokslų raidai.

R. *Pavilionis* (Vilnius) gvildeno natūralios kalbos semantikos problemas. Jis kėlė mintį, kad reikia kurti ne formalią, o konceptualią semantiką, panaudojant galimų pasaulių semantiką.

V. *Valevičius* (Vilnius) pranešime „Pažinimo proceso modelinis aspektas“ nagrinėjo pažinimo proceso kibernetinio modeliavimo klausimus. Pranešėjas teigė, kad negalima pažinimo subjekto traktuoti pagal schemą „stimulas — reakcija“, nes pastaroji neatskleidžia sąmonės, psichikos specifikos.

A. *Kunčinas* (Vilnius) pranešime „Teorija kaip sistema“ pabrėžė, jog naujos ir senos teorijos funkcijos turi būti homomorfiškos.

V. *Valevičius*